
Dag van Taal, Kunsten en Cultuur

17 januari 2020

Workshop Nederlands

---

1. De dichter

Marieke Lucas Rijneveld (1991)

Kalfsvlies (2015)

De avond is ongemak (2018)

Fantoommerrie (2019)

Lof en prijzen

Herdrukken

Publieke bekendheid

Omslagillustraties van Tammo Schuringa

2. Het denkraam

Barend van Heusden, Astrid Rass, Jeroen Tans, *Cultuur². Cultuuronderwijs in het VO*.

Groningen: University of Groningen Press, 2019

Verbindingen in het cultuuronderwijs vanuit een gemeenschappelijk kader. Doel: vorming van cultureel bewustzijn.

Cultuur bestaat door de ervaring van een *verschil* tussen dat wij ons herinneren (de geheugenbibliotheek) en dat wat zich buiten ons aandient (een gebeurtenis, een object, een kunstwerk).

Vier culturele basisvaardigheden:

- * Waarnemen
- * Verbeelden
- * Conceptualiseren
- * Analyseren

Vrijheid en onzekerheid

Kila van der Starre en Babette Zijlstra, *24 uur in het licht van Kila & Babsie. Woorden temmen*. Z.p.: Grange fontaine, 2018

Over het lezen, schrijven en voordragen van poëzie.

Gedicht

Eerste persoonlijke indrukken

Lees: waarneming

Denk: verbeelding

Doe: handeling (1)

Schrijf: handeling (2)

Weet: introductie van begrippen en verschijnselen

Andere inspirerende gidsen...

Functionalistisch perspectief: niet wat literatuur *is*, maar wat literatuur *doet*.

* Gebruik en werking van literatuur (cf. Rita Felski, *Uses of Literature*, 2008)

* Nieuwe balans tussen empathisch en kritisch lezen

* Nieuwe balans tussen kennis en vaardigheden

3. Het werk

Hoe kunnen de vier culturele basisvaardigheden (Van Heusden e.a.) en de vijf aspecten (Van der Starre e.a.) zinvol worden gebruikt bij het werken met literatuur?

Kernmotieven: verlies en verlangen

‘Mag ik met je mee?’ vroeg ik. Vader had mijn Friese doorlopers van de vliering gehaald en de bruinleren linten om mijn schoenen gebonden. Ik liep al een paar dagen op schaatsen door de boerderij, handen op mijn rug en beschermers om de ijzers zodat er niet te veel strepen in de vloerbedekking kwamen, want dan hoefde moeder niet met het platte mondstuk van de stofzuiger mijn verlangen naar de toer uit de vloer te halen. Mijn kuiten waren hard. Ik had nu wel genoeg geoefend om zonder klapstoel het ijs op te kunnen.

‘Nee, dat kan niet’, zei hij. En toen zachter, zodat alleen ik het kon horen: ‘Omdat we naar de overkant gaan.’

‘Ik wil ook naar de overkant,’ fluisterde ik.

‘Als je groter bent, neem ik je mee.’ Hij zette zijn wollen muts op en glimlachte, ik zag zijn slotjesbeugel met blauwe elastiekjes in zigzagpatroon.

‘Ik ben voor de schemering thuis,’ riep hij naar moeder. In de deuropening draaide hij zich nog eenmaal om en zwaaide naar me, de scène die ik later in mijn hoofd steeds zou afspelen, tot zijn arm niet meer omhoogging en ik begon te twijfelen of we überhaupt wel afscheid hadden genomen.

De avond is ongemak, p. 14-15.

- ‘Kleine beer’ (*Kalfvlies*, p. 12)

- ‘Hechtingen’ (*Fantoommerrie*, p. 49)

4. Besluit

Wetenschap en onderwijs: wat kunnen wij voor elkaar betekenen en hoe?

Mathijs Sanders

Rijksuniversiteit Groningen

Moderne Nederlandse Letterkunde

m.p.j.sanders@rug.nl